

3

Vol. 11
winter 2025

Research Paper

Received:
2025/05/21
Revised:
2025/08/25
Accepted:
2025/08/25
Published:
2025/12/22
P.P: 49-70

ISSN: 2783-1914
E-ISSN: 3092-7765

State Studies of Contemporary Iran

Investigating the Political Rationality of Communication in Achieving Synergy and National Cohesion in the Islamic Republic of Iran (Investigating the Performance of the Government of Martyr Ebrahim Raisi)

Kamal Zarei¹ | Saeid Moghimi² | Rahim Khastu³

Abstract

National cohesion and synergy between elites and the people are among the key indicators of maximum participation of the people in determining their own destiny and accompanying the government and sovereignty. The important issue is that the concept of cohesion is not the same as eliminating differences and differences, because the existence of a plurality of opinions and differences of views is a prerequisite for the cohesion and efficiency of the political system. The aim of the present study is to examine the communicative political rationality in realizing national synergy and cohesion in the Islamic Republic of Iran based on the performance of the Ebrahim Raisi government. Accordingly, the main question of the present study is: "How has the performance of the Ebrahim Raisi government been in realizing national synergy and cohesion?" The central hypothesis or signifier of the present study is an emphasis on the fact that the performance of the 13th government in achieving national synergy and cohesion has been to emphasize communicative, communicative rationality, interaction, and constructive dialogue. The findings of the research, using a descriptive-analytical method and utilizing library resources as well as Habermas' theory of communicative rationality, showed that the approach of Ebrahim Raisi's government in achieving synergy and national cohesion was to emphasize a discourse based on interaction, construction, and convergence with different institutions and classes, transparency and corruption eradication, economic growth with the aim of realizing development, the rule of law with the aim of realizing justice and the universality of justice and social equality, as well as paying attention to the importance of the position of women in society. It seems that the evaluation of the aforementioned components in the Raisi government was acceptable.

Keywords: National cohesion, Political rationality, Communicative rationality, Communicative action, Raisi government.

1. Department of Political Science, K.C., Islamic Azad University, Karaj, Iran.
2. Corresponding Author: Department of Political Science, K.C., Islamic Azad University, Karaj, Iran.
Email: saeedmoghimi@iau.ac.ir
3. Department of Political Science, K.C., Islamic Azad University, Karaj, Iran.

Cite this Paper: Zarei, K; Moghimi, S; Khastu, R (2025). Investigating the Political Rationality of Communication in Achieving Synergy and National Cohesion in the Islamic Republic of Iran (Investigating the Performance of the Government of Martyr Ebrahim Raisi). *State Studies of Contemporary Iran*, 4(11), 49–70.

Publisher: Imam Hussein University

© **Authors**

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) (CC BY 4.0).

بررسی عقلانیت سیاسی مفاهیم‌ای در تحقق هم افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران (بررسی عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی)

کمال زارعی^۱ | سعید مقیمی^۲ | رحیم خستو^۳

چکیده

انسجام ملی و هم افزایی نخبگان و مردم از جمله شاخص‌های کلیدی مشارکت حداکثری مردم در تعیین سرنوشت خود و همراهی با دولت و حاکمیت است. مسأله مهم آنکه مفهوم انسجام، به مثابه حذف اختلاف نظرها و تفاوت‌ها نیست چراکه وجود تکتک عقاید و اختلاف دیدگاه‌ها، لازمه انسجام و کارایی نظام سیاسی است. هدف پژوهش حاضر بررسی عقلانیت سیاسی مفاهیم‌ای در تحقق هم افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس عملکرد دولت ابراهیم رئیسی است. بر این اساس سوال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: «عملکرد دولت ابراهیم رئیسی در تحقق هم افزایی و انسجام ملی چگونه بوده است؟» فرضیه یا دال مرکزی پژوهش حاضر تأکیدی است بر این موضوع که عملکرد دولت سیزدهم در راستای تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی تأکید بر عقلانیت ارتباطی، مفاهیم‌ای، تعامل و گفتگوی سازنده بوده است. یافته‌های پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و نیز نظریه عقلانیت مفاهیم‌ای هابرماس نشان داد رویکرد دولت ابراهیم رئیسی در تحقق هم افزایی و انسجام ملی تأکید بر گفت‌وگو مبتنی بر تعامل، سازندگی و همگرایی با نهادها و طبقات مختلف، شفافیت و فساد زدایی، رشد اقتصادی با هدف تحقق توسعه، حاکمیت قانون با هدف تحقق عدالت و فراگیری عدالت و برابری اجتماعی بوده که به نظر می‌رسد ارزیابی مولفه‌های مذکور در دولت رئیسی از میزان قابل قبولی برخوردار بوده است.

کلیدواژه‌ها: انسجام ملی، عقلانیت سیاسی، عقلانیت مفاهیم‌ای، کنش ارتباطی، دولت شهید

رئیسی.

۱. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

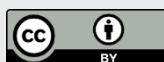
۲. نویسنده مسئول: استادیار گروه علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

Email: saeedmoghimi@iau.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

استناد: زارعی، کمال؛ مقیمی، سعید؛ خستو، رحیم، (۱۴۰۴). بررسی عقلانیت سیاسی مفاهیم‌ای در تحقق هم افزایی و انسجام

ملی جمهوری اسلامی ایران (بررسی عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی)، **دولت پژوهی ایران معاصر**، ۴(۱۱)، ۷۰-۴۹.

مقدمه و بیان مسئله

مفهوم انسجام به معنای توافق جمعی بر سر مجموعه‌ای از اصول و قواعد که حاصل تعامل اجتماعی است، می‌باشد (ستاری، ۱۴۰۱: ۴۳). این مفهوم در معنای اصلی خود دلالت بر تعامل، همفکری، مشارکت و گفتگوی سازنده داشته و اساساً از بروز هرگونه تنش و ایجاد بحران پرهیز می‌کند. از طرفی، مفهوم انسجام، به مثابه حذف یا کنار نهادن اختلاف نظرها و تفاوت‌ها نیست زیرا حفظ چنین اختلافاتی در چارچوب گسترده‌تر انسجام، لازمه انسجام و کارایی نظام سیاسی است (بشیریه، ۱۴۰۱: ۱۰). مسأله اصلی که مورد توجه بسیاری از اندیشمندان حوزه‌های علوم اجتماعی قرار گرفته است، راهکارهای اثربخش در تحقق هرچه بهتر، سازنده‌تر و عمیق‌تر هم‌افزایی و انسجام ملی است (نبی‌زاده، ۱۴۰۲: ۱۲۴). در این رابطه، تئوری‌های مختلفی مطرح و پیرامون آن بحث‌های مفصلی صورت پذیرفت که هر یک در بوثه نقد و ارزیابی قرار گرفتند که در این رابطه می‌توان به نظریه‌هایی همچون حکمرانی خوب یا مردمسالاری و نظریه نمایندگی و .. اشاره نمود (مقدری، ۱۴۰۰: ۳۷).

جمهوری اسلامی ایران نیز از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی مساعی خود را معطوف به تحقق انسجام و هم‌افزایی بر اساس نظریه مردمسالاری دینی نمود زیرا از یک سو بافت اجتماعی نظام سیاسی ایران شامل طبقات فرهنگی، مذهبی، قومیتی، زبانی و هویتی متعددی است و بنابراین ضروری است در راستای تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی در نظام جمهوری اسلامی مباحث جامع، واقع بینانه و عملگرایانه صورت پذیرد (اسماعیلی و عباسی فیروزجاه، ۱۳۹۵: ۵۵). از سویی دیگر، دولت‌های مختلف حاکم بر جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق انسجام و هم‌افزایی، به رویکردهای مختلفی مبادرت نمودند به عنوان مثال، تلاش دولت محمود احمدی نژاد کاهش فاصله طبقاتی و حمایت بیشتر از نقاط پیرامونی کشور بوده است. این موضوع در خصوص دولت شهید ابراهیم رئیسی با تمرکز و توجه بیشتری صورت پذیرفت، زیرا سبقت فضایی و برخورد با موضوع فساد و تحقق عدالت در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی پیشتر دال بر موفقیت ایشان در این زمینه‌ها بوده است.

در تبیین اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر بایستی به چند موضوع مهم اشاره داشت. نخست آنکه یکی از مهمترین مبانی توسعه هر نظامی موضوع هم‌افزایی و انسجام ملی است کما اینکه این

موضوع مکرراً از سوی امامین انقلاب اسلامی (حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری) مورد تأکید بسیار قرار گرفته است. به بیانی دیگر، تحقق انسجام ملی و هم افزایی با تأکید بر مفاهمه، تعامل، مشارکت و همکاری بجای تعمیق تنش های سیاسی-اجتماعی، بهترین، مناسبترین و عقلانی ترین رویکرد برای تحقق توسعه در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است (فرهمندینا و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۴). دوم آنکه همانگونه که در بخش پیشینه پژوهش خواهیم دید تا کنون پژوهشی مستقل و جامع به بحث و بررسی پیرامون بررسی عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی با تأکید بر عقلانیت سیاسی مفاهمه ای در تحقق هم افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران صورت نپذیرفته و لذا این موضوع ضرورت انجام پژوهش حاضر را بیش از پیش نشان می دهد. نهایتاً آنکه بایستی اذعان داشت تحقق هم افزایی و انسجام ملی، گذشته از پیامدهای داخلی، و جاهت سیاسی کشور را در ابعاد منطقه ای و بین المللی نیز بسیار بهبود خواهد بخشید، زیرا مباحثی همچون حقوق بشر (آزادی، حقوق اقلیت ها و طبقات اجتماعی، شکاف اجتماعی و ...) همواره موضوعاتی بودند که ضمن بزرگنمایی و تبلیغات سوء از سوی رسانه ها و نیروهای غربی دستاویز محکومیت جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین المللی شده و بنابراین با تحقق هم افزایی و انسجام ملی بخش مهمی از توطئه های صورت گرفته از سوی دشمنان انقلاب از میان خواهد رفت.

با این مقدمات هدف اصلی نویسندگان در پژوهش حاضر، بررسی عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در تحقق هم افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر عقلانیت سیاسی مفاهمه ای می باشد. بر اساس هدف اصلی، سوال اصلی پژوهش حاضر نیز عبارت است از اینکه: «عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در تحقق هم افزایی و انسجام ملی چگونه بوده است؟» به نظر می رسد، عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در راستای تحقق هم افزایی و انسجام ملی تأکید بر عقلانیت ارتباطی، مفاهمه ای، تعامل و گفتگوی سازنده بوده است که در ادامه به تفصیل بدان خواهیم پرداخت.

مبانی نظری پژوهش

عقلانیت سیاسی مفاهیم‌ای

عقلانیت در اندیشه غرب را می‌توان در چهار مرحله توضیح داد: مرحله اول عقلانیت در یونان باستان است. مفهوم عقل در دوره یونان باستان معادل دانش است و در بین اندیشمندان این دوره به معنای توانایی درک نظام عقلانی کائنات و انطباق آن و قوه و استعداد بشری است. مرحله دوم عقلانیت در دوران میانه و قرون وسطی است که دوران خاموشی عقل و تفکر عقلانی و میدان داری دین و شریعت مسیحیت است. مرحله سوم عقلانیت در عصر جدید و مدرن است که با نهضت دکارت شروع و در فلسفه روشنگری آلمان به اوج می‌رسد و عقلی بر مبنای تفکیک و تمایز سوژه و ابژه در دوران مدرن شکل گرفته است. مرحله چهارم عقلانیت انتقادی است در این مرحله در حالیکه وبر از پیشرفت عقلانی سرمایه‌داری و قفس آهنین سرمایه‌داری یاد می‌کند فرانکفورتی‌ها معتقد بودند عقل دوران روشنگری به ابزار استیلا و عقل ابزاری مبدل شده است و فرایند تمدن دچار شی‌گونگی می‌گردد. این امر موجب شد تا در ادامه افرادی چون هابرماس کوشیدند دو فرایند افسون و توهم‌زدایی و عقلانی شدن را در نظریه واحد مدرنیته و مدرن‌سازی آشتی دهند و با بکارگیری زیست جهان از رابطه گفتار- کنش‌ها سخن بگویند و نظریه کنش ارتباطی و عقلانیت ارتباطی را طراحی کنند (بوستانی، ۱۴۰۲: ۱۰۳-۱۰۷).

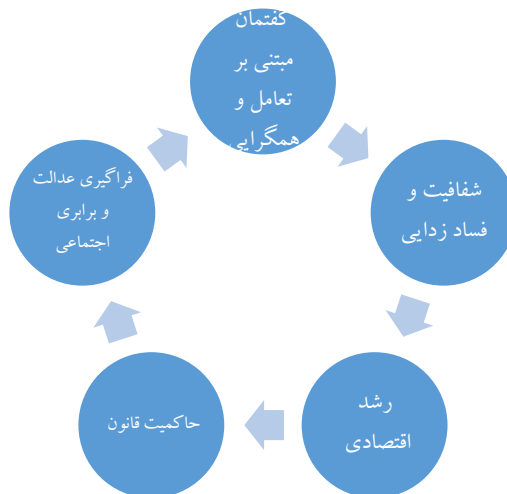
مفاهیم عقلانی نشانگر عقلانیت مفاهیم‌ای است. در مفاهیم عقل موضوع اصلی سیاست مفاهیم‌ای است. در این مفاهیم به اصل بنیاد عقل توجه میشود تا داوریهایی مبتنی بر منطق عقل سلیم باشند. عقل در وجود همه انسان‌ها به صورت یکسان حاضر است و مشکل در نحوه به کارگیری آن است. مفاهیم می‌تواند به کارگیری روش عقل را به صورت جمعی تعلیم دهد و در انسانی از آن بهره گیرد. در روند مفاهیم پدیداری، حاضر بودن و به کارگیری عقل اصل اول است (ادیانی، ۱۳۹۷: ۱۵). عقلانیت ارتباطی به بین‌الذهانی بودن حقیقت اشاره دارد. بنابراین حقیقت مبتنی بر اجماع همه جانبه درباره صحت و اعتبار حکم است و از وضعیت کلانی مبتنی بر برابری بر می‌خیزد و سلامت جامعه در گرو گسترش توانایی تفاهم است (خان محمدی، ۱۳۹۹: ۱۷۵).

به طور کلی، سه شاخص مهم دموکراسی گفتگویی هابرماسی که با دموکراسی رایج در سه حوزه مهم تفاوت‌های بنیادین دارند عبارتند از:

نخست؛ در دموکراسی گفتگویی هابرماسی، حوزه زیست-جهان‌بازسازی مورد بازسازی اساسی قرار گرفته است؛

دوم؛ زبان یا نیروی زبانی ماهیتی عقلانی داشته و به مثابه تنها ابزار نیل به اجماع و تفاهم عقلانی محسوب می‌شود؛

ج. مشارکت‌کنندگانی که همگی در یک سطح مشابه «زبان» را به کار می‌گیرند به سمت «اجماع جهت‌گیری شده» سوق خواهند یافت (عالم و پورپاشاکاسین، ۱۳۹۰: ۱۵۳).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش بر اساس شاخص‌های عقلانیت سیاسی مفاهمه‌ای (طراحی: نویسندگان)

پیشینه پژوهش

گرچه در بحث بررسی عقلانیت مفاهمه‌ای، انسجام ملی و هم‌افزایی سیاسی، ادبیات پژوهشی زیادی شکل گرفته است اما در حوزه عقلانیت سیاسی مفاهمه‌ای در تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی، آثار مستقل و مجزایی در دسترس نیست. این موضوع خصوصاً در رابطه با بررسی عملکرد

دولت شهید ابراهیم رئیسی بسیار ملموس است و تا کنون پژوهشی در این رابطه صورت نگرفته است که چنین خلأیی ضرورت انجام پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. با این حال برخی از پژوهش‌هایی که به نحوی با موضوع پژوهش حاضر در ارتباط است به اجمال در ذیل بررسی می‌شوند:

لطفی‌زاده و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به تحلیلی بر موانع تربیت عقلانی بر پایه نظریه کنش ارتباطی هابرماس پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد موانع موجود در بسط و برقراری تربیت عقلانی مبتنی بر دیدگاه هابرماس را می‌توان در سطوح چهارگانه‌ی باورها، رفتارها، کنش‌ها و ارزش‌ها دسته‌بندی کرد. بنابراین تأکید افراطی بر نسبیّت معرفت و حقیقت، تأکید بر بازتولید رفتارهای مخدوش‌کننده عقلانیت ارتباطی و اشاعه کنش‌های ضد مفاهیم مهم‌ترین موانع هستند. حسینی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی فرهنگ پذیری در بستر عقلانیت در جهت رسیدن به همزیستی مسالمت آمیز (با رویکرد عقلانیت ارتباطی هابرماس) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد بسیاری از جوامع در جریان فرهنگ‌پذیری از جوامع دیگر، از هنجارهایی الگوبرداری کرده‌اند که پاسخگوی نیازشان نبوده است، در نهایت دچار نوعی تضاد فرهنگی شده و آسیب‌های جدی‌ای به ساختار فرهنگی-اجتماعی و به تبع آن نهادهای دیگر اجتماع وارد شده است. لکزائی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی تصویرپردازی از حکمرانی تعالی‌گرا در پرتو اندیشه‌ها و ملاحظات فرماندهان و کارگزاران شهید پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد میزان ثبات ویژگی‌ها و استحکام شخصیت و رفتارهای قابل پیش‌بینی، اهتمام به اجرای تعهدات فردی و اجتماعی بدون تظاهر و ریا، حسن سوابق قومی و اجتماعی، التزام به رعایت قانون اساسی و اطاعت از سلسله‌مراتب قانونی در ارتباط با ولایت فقیه، توسعه مدیریت خویشتن و مقید بودن به عمل درست و خودکنترلی، برخورداری از قابلیت‌های اکتسابی مفید و مؤثر در انجام وظایف انسانی بر مدار وظیفه، قابلیت‌های جسمانی کاربردی بر مدار وظیفه، درک درست و تحلیل چگونگی مواجهه با چالش‌ها و عبور از بحران‌های گوناگون در مسیر اهداف ملی، توسعه دانش و اندیشه مبتنی بر خرد و عقلانیت، پرهیز و عدم توجه به تجملات در میدان عمل، ارتباطات مؤثر و مفید مبتنی بر مقررات و اخلاق، باورمندی به تغییرات بنیادین مبتنی بر امر حکمرانان و مدیران به معروف و نهی حکمرانان و مدیران از منکر دسته‌بندی شد. ساوری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی هم

سنجی مؤلفه‌های دموکراسی با شاخص‌های حکمرانی خوب در پرتو حقوق بین‌الملل پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد مؤلفه‌های حکمرانی خوب، قابلیت تبدیل شدن به شاخص‌های اصول دموکراسی را دارد و با عینیت بخشیدن به دموکراسی، سنجش میزان مشروعیت دموکراتیک دولت‌ها از منظر حقوق بین‌الملل را ممکن می‌سازد؛ به نحوی که از حیث حقوق بین‌الملل دولت مشروع، دولت دموکراتیک است و دموکراسی به معنای غلبه حکمرانی خوب بر تمام مناسبات شهروندان و دولت است. ساعی و حیدری (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی تاثیر کنش ارتباطی بر انسجام نهادی نخبگان سیاسی در جمهوری اسلامی ایران پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد برخلاف انتظار، کنش گفتمانی باعث کاهش انسجام نخبگان سیاسی می‌شود. به عبارت دیگر هرچه نخبگان سیاسی با یکدیگر بیشتر در خصوص موضوعات مختلف گفتگو کنند شواهد نشان می‌دهد که از انسجام آنان کاسته می‌شود. اما انسجام نخبگان سیاسی با بعد روابطی کنش ارتباطی هم‌تغییری مثبت دارد؛ به گونه‌ای که هرچه ارتباط نخبگان سیاسی با یکدیگر بیشتر باشد، انسجام آنها نیز بیشتر خواهد بود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از روش توصیفی تحلیلی استفاده نموده است. همچنین این تحقیق از منظر گردآوری اطلاعات با اتکا به مطالعات کتابخانه‌ای صورت پذیرفته است.

یافته‌های پژوهش

بررسی عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر مولفه‌های عقلانیت سیاسی مفاهمه‌ای

در این بخش از پژوهش نویسندگان به تبیین یافته‌های پژوهش بر اساس عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در راستای تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی در جمهوری اسلامی ایران مبادرت خواهند نمود:

۱. گفتمان مبتنی بر تعامل، سازندگی و همگرایی با نهادها و طبقات مختلف

نخستین اصل در تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی تلاش برای دستیابی به فهم یا مجموعه‌ای از مفاهیم و اهداف مشترک مبتنی بر تعامل و گفتگو مفاهیم است. در واقع بر اساس این اصل تلاش می‌شود ضمن رعایت احترام به تمایز یا تمایزات سیاسی، اندیشه‌ای و حتی هویتی و فرهنگی مختلف، به اشتراکات و اهداف مشترک مورد اجماع تأکید شود (هال، ۱۴۰۰: ۲۴). چنین رویکردی در صورت تحقق گام مهمی برای وقوع انسجام و هم‌افزایی خواهد بود.

دولت ابراهیم رئیسی پس از پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری در سال ۱۴۰۰، در نخستین اقدام رویکرد خود را معطوف به تعاملات گسترده با طبقات سیاسی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی مختلف نهاد. در این راستا وی در نخستین گام به تعیین وزرا و کارگزارانی مبادرت نمود که بعضاً از طیف‌های سیاسی اصلاح طلب بودند. در مقامات زیردست تر نیز، تعیین بسیاری از استانداران و مقامات اجرایی مهم بر اساس شایسته سالاری صورت گرفت که بر این اساس گرایش‌های سیاسی و جناحی مورد نظر رئیسی نبود (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۲۸).

اقدام دوم و اثربخش ابراهیم رئیسی بسط تعاملات با احزاب سیاسی فعال کشور بوده است. وی در این راستا، تلاش گسترده نمود تا بتواند اولاً نیازهای اصلی کشور را با تعامل با احزاب و جناح‌های سیاسی مختلف اولویت بندی نماید، سپس، اولویت‌های مذکور را بر اساس منافع جمعی نه فردی یا گروهی مشخص نموده و مهمتر از همه آنکه کارگزاران و ناظرانی فعال بر روند اجرای دقیق اولویت‌های مذکور تعیین نمود.

اقدام سوم ابراهیم رئیسی در این راستا، افزایش تعاملات سیاسی با روسای قوه‌های مقننه و قضاییه بوده است تا بتواند مجموعه قوانین مصوب را به بهترین نحو اجرا و در ادامه در تعاملاتی گسترده با قوه قضاییه روند مبارزه با فساد را قویاً پیاده سازی نماید (ورزنده، ۱۴۰۳: ۵۲)؛ اقدام چهارم دولت ابراهیم رئیسی تعیین مناطق اقتصادی- فرهنگی برای سرمایه گذاری و دیدار با علمای اهل سنت و تلاش برای تحکیم وحدت در مبانی مذهبی شیعه- سنی بوده است. وی در این رابطه و در خلال دو سال ریاست جمهوری جمهوری حداقل ۱۴ بار با علمای اهل سنت از کردستان، گلستان، هرمزگان، بوشهر، سیستان و بلوچستان دیدار و بر اساس گفته‌های ۸ تن

از ماموستاهای اهل سنت کشور، حداقل بیش از پنجاه درصد از خواسته‌های آنان جامعه عمل پوشاند (کریمی، ۱۴۰۳: ۳۷).

۲. شفافیت^۱ و فساد زدایی

شفافیت یکی از مهمترین مولفه‌های تحقق هم افزایی و انسجام ملی است. این مفهوم دلالت بر اطلاع و آگاهی داشتن از اطلاعات و داده‌هایی (البته غیر امنیتی) است که طبقات اجتماعی بر اساس آن اولاً از میزان ثروت ملی (ثروت اقتصادی، اجتماعی و ...) است تا بتوانند بر اساس آن میزان و نحوه گردش این سرمایه‌ها را ارزیابی دقیق نمایند و ثانیاً با متخلفان این حوزه برخورد قاطع نمایند (رز آکرمن، ۱۴۰۲: ۴۸). سید ابراهیم رئیسی، هشتمین رئیس جمهور جمهوری اسلامی ایران، پیش از ورود به عرصه اجرایی کشور، بیش از پنج دهه در قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران فعالیت گسترده داشت. اقدامات اصلی صورت گرفته از سوی دولت شهید ابراهیم رئیسی در رابطه با موضوع شفافیت و مبارزه با فساد عبارت بوده اند از:

موضوع مبارزه با فساد یکی از مهمترین مصادیق تحقق انجسام ملی در میان طبقات اجتماعی و تعاملات آنان با دولت است. در این رابطه یکی از مهمترین رویکرد دولت‌ها در تحقق هرچه بهتر مبارزه با فساد شفافیت اطلاعات و داده‌ها به ویژه در موضوعات اقتصادی شامل اموال و دارایی‌های مورد بحث کارگزاران است. تحقق این موضوع به اعتماد سیاسی میان کارگزاران دولتی و طبقات اجتماعی منجر شده که پیامد مهم این موضوع در گام نخست، کاهش تنش‌های سیاسی، کاهش شکاف اجتماعی میان دولت - ملت، افزایش تعاملات اجتماعی میان کارگزاران و طبقات و نهایتاً بسط مشروعیت سیاسی دولت خواهد بود (براتی، ۱۳۹۸: ۸). ابراهیم رئیسی که پیش از ورود به عرصه اجرایی، تجربیات زیادی در دستگاه قضایی داشته است، اقدامات گسترده‌ای در مبارزه با فساد و متعاقب آن شفافیت در موضوعات اقتصادی خود، کارگزاران و سایر مجریان دولتی داشته و اقدامات گسترده‌ای در راستای صیانت از حقوق اقتصادی و اجتماعی طبقات مختلف به انجام رساند در ذیل به آنان اشاره خواهیم نمود:

1. Transparency

- اعلام رسمی اموال: ابراهیم رئیسی در نخستین اقدام در راستای شفافیت اموال و دارایی، این موضوع را از شخص خود آغاز و در ادامه در اقدامی رسمی تمامی اموال و دارایی خود را اعلان عمومی نمود. این موضوع در ادامه نیز مورد تأکید وی قرار گرفت و بارها در جلسات رسمی و غیرعلنی اعلام شد که وی به کارگزاران دولتی هشدارهای پیاپی در رابطه با عدم سواستفاده از جایگاه‌های اجراییشان داده بود (شریفی، ۱۴۰۳: ۱۷)؛
- حذف ارز ترجیحی: یکی از موارد بحث برانگیز موضوع ارز ترجیحی بود که بعضاً برخی از سازمان‌ها و نهادها با سو استفاده از چنین تسهیلاتی به منابع و منافع عظیم دولتی و البته غیرقانونی دست می یافتند. دولت رئیسی در یکی از نخستین اقدامات در راستای شفافیت اموال و سرمایه‌های ملی و دولتی به حذف ارز ترجیحی مبادرت نمود. به عنوان مثال، تا پیش از حذف ارز ترجیحی و بر اساس اعلام بانک مرکزی در سال ۱۳۹۸، مبلغ شگفت‌انگیز ۱۴ میلیارد دلار ارز به افراد خاص برای واردات نهاده‌های دامی داده شد و ۲۵۰ هزار میلیارد تومان رانت از اختصاص این ارز ایجاد شد (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۴۴)؛
- از دیگر اقدامات دولت ابراهیم رئیسی در موضوع شفافیت، بحث مقابله دولت با دستگاه‌های اقتصادی همچون کارتخوان‌های دولتی بوده است. موضوع بحث برانگیز و بعضاً پرچالشی که سبب فعالیت گسترده در موضوعاتی همچون پولشویی و قمار گردید اما دولت رئیسی ضمن مقابله با این موضوع، به حذف حدود ۹ میلیون دستگاه کارتخوان مبادرت نمود (کریمی، ۱۴۰۳: ۵۰)؛
- اقدام دیگر دولت رئیسی در رابطه با موضوع شفافیت، اعلام رسمی ابربدکاران بانکی و مفسدین اقتصادی به مردم و دستگاه‌های قضایی بوده است. به این موضوع در بخش حاکمیت قانون اشارات بیشتری خواهیم نمود؛
- پنجمین اقدام مثمر ثمر دولت ابراهیم رئیسی در موضوع شفافیت و مبارزه با فساد موضوع پیگیری اثربخش در بخش مالیات بوده است. بسیاری از سازمان‌های خصوصی با استناد به برخی قوانین و نیز برخی زدو بندهای سیاسی از پرداخت مالیات طفره رفته و بدهی‌های اقتصادی سنگینی را رقم زدند. دولت رئیسی در این رابطه ضمن اعلام رسمی

تمامی شرکت‌های بزرگ و کوچک و اعلان رسمی میزان بدهی مالیاتی آنان در ادامه به اخذ مالیات از خانه‌های بسیار گرانقیمت تهران و برخی دیگر از شهرهای کلان کشور و نیز اتومبیل‌های لوکس مبادرت نمود (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۵۳)؛

➤ ششمین اقدام موثر دولت ابراهیم رئیسی در موضوع شفافیت و مبارزه با فساد موضوع حقوق و مزایای برخی نهادها و سازمان‌های مهم کشور همچون وزارت نفت و نیرو بوده است. پیشتر بسیاری از مدیران ارشد شرکتها و سازمان‌های وابسته به چنین وزارتخانه‌هایی با استفاده از رانتهای غیرقانونی مبادرت به اخذ حقوق‌های نجومی نمودند. دولت رئیسی ضمن برکناری حداقل ۸۸ نفر از مدیران ارشد برخی از سازمانها و نهادهای مهم اقتصادی و اداری و سازمانی به تعدیل حقوق و توازن آن در میان ادارات، نهادها و سازمانهای مختلف کشور مبادرت نمود. به عنوان مثال بحث رتبه بندی حقوق معملان در راستای بهبود وضعیت معیشت آنان در این رابطه قابل ذکر است (رضائی نسب، ۱۴۰۳: ۱۷-۱۸).

۳. حاکمیت قانون با هدف تحقق عدالت

دولت ابراهیم رئیسی در حوزه حاکمیت و استقرار قانون با هدف تحقق عدالت فعالیت گسترده‌ای داشته است. از یک سو ابراهیم رئیسی تجربه‌ی بیش از پنج دهه حضور در قوه قضاییه را داشته و تا حد زیادی به موضوع قانون و مبارزه با فساد در راستای نیل به عدالت آشنایی کامل داشت. به همین سبب، وی با بسیاری از مجاری که از طریق آن قانون نقض، فساد اعمال و حقوق طبقات اجتماعی ضایع می‌گردید، اشراف لازم را داشته و به همین سبب اقدامات سازنده‌ای در راستای حاکمیت و برقراری صحیح و کامل قانون در دولت سیزدهم و پیشتر یعنی زمانی که ریاست قوه قضاییه را عهده دار بود به انجام رساند (وثوقی راد و هراتی، ۱۴۰۳: ۴) که در ذیل به آنان خواهیم پرداخت:

➤ تصویب قوانین و مقررات کاربردی: یکی از نخستین اقدامات ابراهیم رئیسی در زمان تصدی ریاست قوه قضائیه، تصویب قوانین و مقررات حقوقی و کیفری بر اساس خلأهای قانونی موجود در موضوعات مختلف همچون قوانین و مقررات مربوط به حمایت و جهش تولید، مبارزه با فساد، حمایت از دادرسی تخصصی، حمایت از بستر الکترونیک، اجرای

محکومیت‌های مالی، اجرای مجازات، حمایت از متهم و حمایت از شاکی بوده است. تصویب قوانین و مقرراتی همچون بخشنامه اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، آیین نامه شیوه تشکیل شعب تخصصی مراجع قضائی، دستورالعمل تشکیل پرونده شخصیت متهم، بخشنامه نحوه احضار اشخاص حقوقی، دستورالعمل ساماندهی زندانیان و کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها، دستورالعمل تشکیل پرونده شخصیت متهم، دستورالعمل حفظ کرامت و ارزش‌های انسانی در قوه قضائیه، دستورالعمل ساماندهی زندانیان و کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها، دستورالعمل ساماندهی و تسریع در اجرای احکام مدنی، آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا، دستورالعمل تنقیح قوانین و مقررات قضائی، دستورالعمل تشکیل مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی تهران، دستورالعمل اجرائی اعلام برخط ظرفیت پذیرش زندانیان به مقامات قضائی صلاحیت دار، آیین نامه نحوه اجرای احکام حدود و آیین نامه نحوه اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه های الکترونیکی و جایگزینی های حبس، مهمترین مصوباتی است که در زمان ریاست وی بر قوه قضائیه صورت پذیرفته است (رضایی، ۱۴۰۳: ۳۶-۳۷)؛

➤ قانون حمایت از تولید و اشتغال: ابراهیم رئیسی، در زمینه احیای واحدهای تولیدی و مقابله با موانع و مفاسدی که قصد به تعطیلی کشاندن کارخانه ها و بنگاه های تولیدی را داشتند، مجدانه ورود و در این راستا، اقدامات اثربخشی را به انجام رساند به نحوی که اقدامات دستگاه قضائی در راستای حمایت از تولید و تولیدگران در خلال دو سال ریاست جمهوری وی، منجر به احیای بیش از ۲ هزار واحد تولیدی و صنعتی در کشور شد که از میزان، بالغ بر ۱۰۰۲ واحد تولیدی در سال ۱۳۹۹ و بالغ بر ۹۹۰ واحد تولیدی تعطیل یا نیمه تعطیل در سال ۱۳۹۸ با اقدامات حمایتی دستگاه قضا به مدار تولید بازگشتند و در نتیجه ورود دستگاه قضائی به مقوله رفع موانع تولید، اشتغال بیش از صد هزار نفر حفظ شد و از بیکاری آنها جلوگیری شد (رضائی نسب، ۱۴۰۳: ۱۶۶)؛

➤ کاربست جامع و اثربخش قانون در مبارزه با فساد: آیت الله رئیسی در دوران ریاست بر دستگاه قضا همواره بر کاربست تمام عیار مبارزه با فساد تأکید داشت. برخورد با

مفدسان کلان اقتصادی، تأکید بر تشویق سوت زن‌ها^۱ و محافظت از آنها و به کارگیری ظرفیت های قانونی برای حمایت از افشاگران فساد، از جمله موضوعاتی بود که آیت الله رئیسی در زمان ریاست بر دستگاه قضا مورد توجه قرار داده و اقدامات عملی مهمی نیز برای تحقق این امور انجام داده بود. رئیسی پس از انتصاب به عنوان رئیس قوه قضائیه، دستورالعمل «تشکیل مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی تهران» را ابلاغ و با افتتاح مجتمع تخصصی رسیدگی به جرایم اقتصادی و راه اندازی سامانه گزارشگران فساد در سال ۱۳۹۹، روند مبارزه با فساد را به نحوی جدی‌تر و گسترده‌تر پیگیری نمود به نحوی که به عنوان مثال، برگزاری دادگاه‌های مبارزه با فساد اقتصادی و محاکمه متهمان این پرونده‌ها، در زمان ریاست آیت الله رئیسی، نشان دهنده عزم قاطع وی در مبارزه با فساد بود (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۶۸-۶۹)؛

➤ رسیدگی به ترک فعل‌ها: رسیدگی به ترک فعل‌ها و قصور مسئولان یکی از موضوعات مورد تأکید آیت الله رئیسی در زمان ریاست بر قوه قضائیه بود. وی با دستور بر رسیدگی به ترک فعل‌ها و قصور مسئولان از سوی بخش‌های مختلف نظارتی قوه قضائیه بر این موضوع تأکید داشت که چنانچه به موقع با برخی قصورها و ترک فعل‌ها برخورد شود، شاهد خسارت در حوزه‌های مختلف نخواهیم بود. وی ترک فعل‌ها و قصورهای مسئولان را موجب خسارت جدی در کشور می‌دانست و دستوراتی در راستای رفع این مشکل، وظایفی به مسئولان قضائی محول نمود. پیگیری و مؤاخذه مدیران مرتکب ترک فعل و ابلاغ دستورالعمل نحوه مقابله با ترک وظایف قانونی مدیران و کارمندان و پیشگیری از آن که به موجب آن تکالیفی بر عهده مسئولان قضائی برای مقابله با موضوع ترک فعل‌ها مشخص شده بود، از جمله مهم‌ترین اقدامات آیت الله رئیسی برای رفع این مشکل بود (وثوقی‌راد و هراتی، ۱۴۰۳: ۶۹-۷۰)،

➤ بازگشت اراضی ملی و منابع طبیعی به بیت المال: یکی از محورهای مهمی که در زمان ریاست آیت الله رئیسی بر قوه قضائیه مورد توجه بود، موضوع مبارزه با زمین خواری و حفاظت از اراضی ملی و منابع طبیعی بود. نتیجه عملکرد قوه قضائیه در سال ۱۳۹۹

^۱ سوت زنها اشاره به افرادی دارد که می‌توانند فسادهای مختلف را در بخش دولتی، عمومی، یا خصوصی افشا کنند.

موجب بازگشت بیش از ۱۸ هزار هکتار از اراضی ملی و منابع طبیعی به بیت المال شد. اهتمام جدی قوه قضائیه در زمان ریاست آیت الله رئیسی بر مبارزه با زمین خواری تنها بر موضوع تشکیل پرونده نبوده؛ بلکه بازگشت اراضی به منابع ملی، دولت و بیت المال نیز مورد توجه جدی قرار داشت (رضایی، ۱۴۰۳: ۴۷)؛

➤ بازدید از زندان‌ها: بازدید از زندان‌های مختلف در کشور، آشنایی نزدیک با مشکلات زندانیان و زندانبانان، ابلاغ «دستورالعمل جامع حفظ کرامت و ارزش‌های انسانی» در قبال زندانیان، ابلاغ «دستورالعمل ساماندهی زندانیان و کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها»، بررسی فرآیند اشتغال زندانیان، رسیدگی به مشکلات خانواده زندانیان و... از جمله اقدامات آیت الله رئیسی در زمان ریاست بر قوه قضائیه در راستای نظارت بر زندان‌ها و رسیدگی به امور زندانیان بود (همان: ۵۴)؛

➤ تعیین تکلیف پرونده‌های معوق و کاهش اطاله دادرسی: یکی از برنامه‌های دستگاه قضائی که مورد تأکید مستمر و مؤکد آیت الله رئیسی در زمان ریاست بر قوه قضائیه قرار داشت، رسیدگی به پرونده‌های معوق بود. قوه قضائیه در زمان ریاست آیت الله رئیسی، در زمینه رسیدگی و مختومه کردن پرونده‌های معوق و مسن عملکرد قابل قبولی از خود برجای گذاشت و تنها در سال ۱۳۹۹ بیش از یک میلیون پرونده از سوی واحد های قضائی مورد رسیدگی قرار گرفت. ابلاغ دستورالعمل رسیدگی به پرونده‌های معوق و تعیین تکلیف فوری آنها در سال ۱۳۹۸، تدوین مقررات مربوط به حمایت از دادرسی سریع و عادلانه، استفاده حداکثری از سامانه‌های الکترونیکی، راه اندازی سامانه ساعد، تشکیل «کمیته رفع اطاله دادرسی» و تلاش برای کاهش اطاله دادرسی در رسیدگی به پرونده‌های قضائی که منجر به کاهش حدوداً ۱۵ روزه در زمان رسیدگی به پرونده‌ها در سال ۱۳۹۹ در مقایسه با سال قبل شد، از جمله اقداماتی بود که در زمان ریاست آیت الله رئیسی بر قوه قضائیه برای رفع مشکل اطاله دادرسی انجام شد (وثوقی‌راد و هراتی، ۱۴۰۳: ۶۱-۶۲)؛

➤ توجه به حفظ حقوق شهروندی: تشکیل هیئت‌های حفظ حقوق شهروندی در دادگستری‌های سراسر کشور، پیگیری موارد نقض احتمالی حقوق شهروندی در هیئت

های حفظ حقوق شهروندی، بازدیدهای سرزده از مراکز قضائی و دیدار چهره به چهره مقامات و مسئولان قضائی با مردم و مراجعان، ابلاغ دستورالعمل حفظ کرامت و ارزش‌های انسانی در قوه قضائیه، از جمله اقداماتی بود که در زمان تصدی آیت الله رئیسی بر ریاست دستگاه قضائی انجام شد. تلاش برای ارتباط بیشتر و جلب رضایت مردم از طریق راه اندازی سامانه نظارت‌های برخط مردمی و تکریم مراجعان، از دیگر اقداماتی بود که در زمان ریاست آیت الله رئیسی به آن توجه ویژه‌ای وجود داشت (هنرمند و نصیری، ۱۴۰۲: ۱۱۳-۱۱۵).

۴. رشد اقتصادی با هدف تحقق توسعه

یکی از مهمترین اهداف هر نظام سیاسی فارغ از ایدئولوژی حاکم بر آن، تحقق توسعه اقتصادی است. به بیانی دیگر، بسیاری از اهداف مرتبط با توسعه سیاسی، به نحوی مستقیم یا غیرمستقیم مرتبط با موضوع اقتصاد، توانمندی اقتصادی و توزیع ثروت ناشی از اقتصاد ملی در میان طبقات اجتماعی است (گریفین، ۱۳۹۷: ۱۰). پیامد این موضوع گذشته از تحقق توسعه سیاسی، توسعه اقتصادی کشور نیز می‌باشد، زیرا با تحقق توسعه اقتصادی طبیعتاً توزیع ثروت به نحوی عادلانه‌تر در میان طبقات اجتماعی و قومیت‌های مختلف محقق خواهد شد (نفرایگر، ۱۴۰۲: ۲۷). در این رابطه دولت ابراهیم رئیسی بخش بسیار مهمی از مساعی خود را معطوف به دو موضوع نهاد. نخست؛ رفع گسترده ناترازی‌های اقتصادی و دوم، رشد و توسعه اقتصادی با هدف افزایش ثروت و سرمایه ملی (رضائی نسب، ۱۴۰۳: ۲۴۳). در ذیل برخی از مهمترین اقدامات دولت رئیسی در راستای توسعه اقتصادی کشور مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت:

✓ رشد اقتصادی مثبت ۴ درصدی پس از ۱۰ سال: دولت رئیسی توانست با یک شیب ملایم رشد اقتصادی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران را پس از یک رکود ۱۰ ساله با رشد اقتصادی صفر درصد مثبت کند و در گام اول به ۳ درصد و بعد از آن به ۴ درصد برساند. این مهم تنها بر اساس آمارهای داخلی نبوده بلکه صندوق بین‌المللی پول و همچنین بانک جهانی نیز آن را تایید کرده اند؛

- ✓ جهش صادرات نفت خام و میعانات گازی: دولت رئیسی توانست فروش نفت را به ۳ میلیون بشکه برساند و جایگاه سوم اوپک را مجدد از آن خود کند. دستیابی به این هدف در حالی رخ داد که کشور این حجم از فروش نفت را پس از سال ۹۷ و آغاز تحریم های گسترده تجربه نکرده بود (رودگر، ۱۴۰۳: ۴۶-۴۸)؛
- ✓ کاهش نرخ رشد نقدینگی: روند رشد دوازده ماهه پایه پولی با آغاز به کار دولت سیزدهم و متاثر از رویکرد انضباط گرایانه دولت و سیاست‌های پولی و نظارتی فعال بانک مرکزی به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته و از ۴۲٫۸ درصد در پایان تیرماه ۱۴۰۰ به ۳۹٫۶ درصد در پایان مهرماه سال ۱۴۰۲ رسید؛
- ✓ سوآپ گازی ایران ترکمنستان آذربایجان پس از ۵ سال توقف: امضای قرارداد سوآپ گازی ایران با ترکمنستان و آذربایجان از سه بعد اقتصادی، سیاسی و ترانزیتی برای ایران حائز اهمیت بوده و همچنین نشان می‌دهد سیاست دولت سیزدهم در گسترش همکاری‌ها با همسایگان مؤثر واقع شد است؛
- ✓ عضویت دائم در شانگهای پس از ۱۵ سال عضویت بصورت ناظر: سازمان همکاری‌های شانگهای یکی از بزرگترین، مهمترین، وسیع‌ترین و ثروتمندترین سازمان‌های منطقه‌ای جهان است و نقش بسیار مهمی در مناسبات تجاری و امنیتی جهان ایفا می‌کند. عضویت دائم ایران در این سازمان فرصت‌های بسیاری برای کشورمان از جمله در زمینه اقتصادی ایجاد می‌کند و موجب رشد صادرات کشورمان به کشورهای عضو این پیمان شده است (وثوقی‌راد و هراتی، ۱۴۰۳: ۷۱)؛
- ✓ کاهش نرخ بیکاری: طبق اعلام مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری تابستان ۱۴۰۲ به ۷٫۹ درصد رسید که نسبت به تابستان سال قبل (۱۴۰۱) ۱٫۰ درصد کاهش یافته است؛
- ✓ راه اندازی کریدور شمال - جنوب: برنامه جمهوری اسلامی ایران ترانزیت ۲۰ میلیون تنی در کوتاه‌مدت (یک سال) و ترانزیت ۵۰ میلیون تنی در بلندمدت با درآمدزایی ۵۰ میلیارد دلار است. در این رابطه جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با توسعه زیرساخت‌ها و همچنین تسهیل قوانین، دستیابی به این درآمد را ظرف چند سال آینده عملیاتی کند (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۹۴-۹۶)؛

- ✓ حذف ارز رانتهی ۴۲۰۰ و رفع موانع تولید: توزیع رانتهی که با ارز ۴۲۰۰ تومانی صورت گرفت، یکی از موانع مهم بر سر راه کسب و کارهایی بود که دسترسی به ارز دولتی و رانت ایجاد شده نداشتند، از این جهت حذف ارز ترجیحی را می‌توان مقدمه مناسبی برای شفاف‌سازی اقتصاد و حرکت به سمت تولید رقابتی عنوان نمود؛ به علاوه با این اقدام یارانه‌ها پس از ۱۲ سال در ایران به افزایش ده برابری رسیدند (رودگر، ۱۴۰۳: ۸۳)؛
- ✓ تسهیل صدور مجوز کسب و کارها: فعال شدن پایگاه ملی مجوزها یکی از اقدامات مهم دولت بود. این پایگاه از سال ۸۶ طبق ماده ۷ قانون اجرایی شدن اصل ۴۴ باید فعال می‌شد اما در عمل به دلیل تعارض منافع دولتی‌ها تحقق نمی‌یافت. وزارت اقتصاد پیگیری این موضوع روند صدور مجوزها با اصلاحی که متولی آن شخص وزیر اقتصاد بوده است، به عنوان نماینده مجلس در کمیسیون اقتصادی در خصوص ماده ۷ قانون اجرای اصل ۴۴ انجام داده و پس از آن در وزارت اقتصاد انجام داد تا حدود زیادی محقق شد؛
- ✓ بهره‌برداری از ۶ نیروگاه برق با ظرفیت ۱۰۲۶ مگاوات: دولت سیزدهم با افزایش ۶ هزار مگاواتی تولید برق در یک‌سال، رکورد افزایش ظرفیت تولید برق طی یک‌سال را بر جای گذاشت. این در حالی است که سیاست دولت روحانی عدم ساخت نیروگاه جدید بود و به همین دلیل کشور با مشکلات جدی در حوزه نیروگاهی مواجه شده بود (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۱۱۷-۱۱۸)؛

۵. فراگیری عدالت و برابری اجتماعی همچون توجه به اهمیت جایگاه بانوان در جامعه

فراگیر بودن عدالت از جنبه‌های حکومت‌داری خوب است. به همین ترتیب نابرابری و انحصاری بودن از حکومت بد است. این اصل مبتنی بر درهم تنیدگی عدالت و همبستگی (انسجام اجتماعی) می‌باشد. هابرماس در وضعیت آرمانی بیان می‌دارد که زمینه‌ساز اندیشه‌های محوری او در کنش ارتباطی، اخلاق گفتگویی، زیست جهان انسجامی و ارتباط بین‌الذهانی است و به همین دلیل به مقوله عدالت و برابری و آزادی شرکت‌کنندگان در بحث به عنوان خاستگاهی برای آغاز کار می‌پردازد (مقدری، ۱۴۰۰: ۱۳۳-۱۳۴). یکی از مصادیق این حوزه توجه به جایگاه زنان است.

عملکرد دولت شهید ابراهیم رئیسی در تحقق عدالت در جامعه و برابری اجتماعی گسترده بوده است که در این بخش نویسندگان به موضوع توجه دولت ابراهیم رئیسی به موضوع زنان و اقدامات صورت گرفته در این زمینه می‌پردازد:

شهید رئیسی در حوزه زنان به موضوعات کلان با محوریت عمدتاً اقتصادی - معیشتی و فرهنگی - هویتی زنان توجه زیادی نمودند. موضوعاتی همچون بحث کارشناسی و رسیدگی به آسیب‌های زنان، توانمندسازی آنان و حمایت گسترده از زنان سرپرست خانوار بسیار مورد توجه دولت ابراهیم رئیسی بوده است.

حمایت‌های اقتصادی - معیشتی دولت سیزدهم از زنان:

- ✓ طرح حمایت از کسب و کارهای خانواده محور که به موجب آن از ۲ میلیون ۶۰۰ شغل ۴۱ درصد مربوط به اشتغال زنان مرتبط گردید؛
 - ✓ ضمانت دریافت وام برای زنان سرپرست خانوار و تأسیس صندوق ضمانت وام برای آنان از سوی دولت سیزدهم؛
 - ✓ تأسیس بازارچه‌های فروش برای حضور و فعالیت اقتصادی زنان محروم؛
 - ✓ کاربست گسترده نظام بیمه در راستای حمایت از زنان (همچون اجرای بیمه زنان باردار تا پایان شیردهی، بیمه کودکان زیر ۷ سال، بیمه زنان خانه دار، بیمه زنان روستایی خانه‌دار)؛
 - ✓ اعطای حدود ۷۰ هزار زمین و مسکن به خانواده‌های ۴ فرزندی؛
 - ✓ حمایت از زوجین دهه شصت به ویژه در مناطق محروم.
- حمایت‌های فرهنگی - هویتی دولت سیزدهم از زنان:
- ✓ توجه به موضوع طلاق و تلاش گسترده برای تحقق این موضوع در قالب طرح نوه‌سران؛
 - ✓ طرح رسانه حریر بود در حوزه سینما و رسانه با محوریت پیگیری مسائل حوزه زنان و خانواده (بهادری جهرمی و کدخدامرادی، ۱۴۰۴: ۱۰۷-۱۱۰)؛

نتیجه گیری

اساساً یکی از مهمترین مساعی نظامهای سیاسی اعم از دموکراتیک، مردم سالار و حتی نظام های سیاسی که ماهیتی مبتنی بر پادشاهی است، تلاش می شود تعاملات سیاسی بدور از هرگونه تنش، شکاف و تعمیق چالش محقق شود. در این رابطه نظریه پردازان علوم اجتماعی به طرح تئوری های مختلف مبادرت نمودند. یکی از این تئوری های مهم از سوی یورگن هابرماس با عنوان عقلانیت مفاهمه ای و کنش ارتباطی مطرح شد. در عقلانیت مفاهمه ای و نظریه کنش ارتباطی، نوعی کنش اجتماعی معطوف به حصول تفاهم و تلاش برای کسب یک درک مشترک از طریق استدلال و عقلانیت و انسجام و همکاری تجلی می یابد. از این رو با رصد اندیشه های برآمده از عقلانیت ارتباطی و مفاهمه ای که معطوف به حصول تفاهم و تعامل است، اهمیت گفتگو، کارکرد گفتار و زبان، همفکری و مشارکت همه طرفین در یک سیستم یا جامعه، بروز و ظهور می یابد که با پذیرش این مهم و همچنین اهتمام بر نقدهای وارده بر آن، شاخص هایی برای تحقق یک نظام حکمرانی مطلوب احصاء و معرفی گردید. یکی از محورهای کلیدی شکل گیری انسجام ملی، توجه به حوزه عمومی و باور اهمیت مشارکت مدنی و حضور و نقش مردم و نخبگان در تقویت مشروعیت حکمرانی است. جوهر اصلی حوزه عمومی تعاملات مبتنی بر زبان است که به صورت دیالوگی و نه مونولوگی شکل می گیرد، دیالوگی که اهمیت گفتگوی متقابل را متجلی می سازد. هر چند دیگر مفاهیم منتهی به عقلانیت سیاسی مفاهمه ای همچون زیست جهان، حوزه عمومی و دموکراسی گفتگویی نیز ضمن تأکید بر دیالوگ، اجماع ساز بوده و بر محور انسجام حرکت می کنند. اجرا و احیای عقلانیت سیاسی از نوع مفاهمه ای با محوریت و اولویت تفاهم و تعامل جمعی و بویژه انسجام ملی با هدف دستیابی به کمال مطلوب در یک نظام حکمرانی، ضروری است. شرط توفیق و تحصیل انسجام ملی نیز رعایت قواعدی از جمله شفافیت، فساد ستیزی، مسئولیت پذیری و پاسخگویی، آزادی بیان و مشارکت مدنی، حاکمیت قانون و استقلال قضایی، انتخابات آزاد و شفاف با تأکید بر تحزب و کثرت گرایی و فراگیری عدالت و برابری اجتماعی همچون توجه به اهمیت جایگاه بانوان در جامعه از سوی حاکمیت است.

در این نوشتار تلاش شد تا با رصد اندیشه‌های برآمده از عقلانیت ارتباطی و مفاهیم‌ای که معطوف به حصول تفاهم و تعامل است و همچنین بیان نظراتی که بر اهمیت گفتگو، کارکرد گفتار و زبان، همفکری و مشارکت همه طرفین در یک سیستم یا جامعه اشاره دارد، شکل‌گیری انسجام ملی و انسجام و وحدت نخبگانی در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر دولت ابراهیم رئیسی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. به بیانی دیگر، پژوهش حاضر تلاش نمود به بررسی عملکرد عقلانیت سیاسی مفاهیم‌ای در تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر دولت شهید ابراهیم رئیسی مبادرت نماید.

یافته‌های پژوهش نشان داد رویکرد دولت ابراهیم رئیسی در تحقق هم‌افزایی و انسجام ملی تأکید بر گفتمان مبتنی بر تعامل، سازندگی و همگرایی با نهادها و طبقات مختلف، شفافیت و فساد زدایی، رشد اقتصادی با هدف تحقق توسعه، حاکمیت قانون با هدف تحقق عدالت و فراگیری عدالت و برابری اجتماعی همچون توجه به اهمیت جایگاه بانوان در جامعه بوده است. در موضوع گفتمان مبتنی بر تعامل، سازندگی و همگرایی با نهادها و طبقات مختلف مبتنی بر تعاملات گسترده با طبقات سیاسی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی مختلف نهاد، بسط تعاملات با احزاب سیاسی فعال کشور، افزایش تعاملات سیاسی با روسای قوه‌های مقننه و قضاییه، تعیین مناطق اقتصادی- فرهنگی برای سرمایه‌گذاری و دیدار با علمای اهل سنت و تلاش برای تحکیم وحدت در مبانی مذهبی شیعه- سنی مهمترین اقدامات صورت گرفته از سوی دولت سیزدهم بوده است.

در بعد شفافیت و فساد زدایی موضوع مبارزه با فساد یکی از مهمترین مصادیق تحقق انسجام ملی در میان طبقات اجتماعی و تعاملات آنان با دولت است. در این رابطه مهمترین عملکرد دولت ابراهیم رئیسی اعلام رسمی اموال، حذف ارز ترجیحی، اعلام رسمی ابریده‌کاران بانکی و مفسدین اقتصادی به مردم و دستگاه‌های قضایی، موضوع پیگیری اثربخش در بخش مالیات و نهایتاً تلاش بر توازن در موضوع حقوق و مزایای برخی نهادها و سازمان‌های مهم کشور همچون وزرات نفت و نیرو و سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها بوده است.

در موضوع حاکمیت قانون با هدف تحقق عدالت مهمترین عملکرد دولت ابراهیم رئیسی تصویب قوانین و مقررات کاربردی، قانون حمایت از تولید و اشتغال، کاربست جامع و اثربخش قانون در مبارزه با فساد، رسیدگی به ترک فعل‌ها، بازگشت اراضی ملی و منابع طبیعی به بیت

المال، بازدید از زندان‌ها: بازدید از زندان‌های مختلف در کشور، آشنایی نزدیک با مشکلات زندانیان و زندانبانان، ابلاغ «دستورالعمل جامع حفظ کرامت و ارزش‌های انسانی»، تعیین تکلیف پرونده‌های معوق و کاهش اطاله دادرسی و نهایتاً وجه به حفظ حقوق شهروندی بوده است.

در موضوع رشد اقتصادی با هدف تحقق توسعه مهمترین عملکرد دولت ابراهیم رئیسی رشد اقتصادی مثبت ۴ درصدی پس از ۱۰ سال، جهش صادرات نفت خام و میعانات گازی، کاهش نرخ رشد نقدینگی، سواپ گازی ایران ترکمنستان آذربایجان پس از ۵ سال توقف، عضویت دائم در شانگهای پس از ۱۵ سال عضویت بصورت ناظر، کاهش نرخ بیکاری، راه اندازی کریدور شمال - جنوب، حذف ارز رانتی ۴۲۰۰ و رفع موانع تولید، تسهیل صدور مجوز کسب و کارها و بهره‌برداری از ۶ نیروگاه برق با ظرفیت ۱۰۲۶ مگاوات بوده است. نهایتاً در موضوع فراگیری عدالت و برابری اجتماعی همچون توجه به اهمیت جایگاه بانوان در جامعه عملکرد دولت ابراهیم رئیسی توجه و تأکید بر دو موضوع کلان اقتصادی - معیشتی و فرهنگی - هویتی زنان ایرانی بوده است.

فهرست منابع

- Alam, A., & Pourpasha Kasin, A. (2011). Habermas's Dialogic Democracy: The Relationship or Ratio of Factors. *Politics*, 41(1), 153-170. [In Persian]
- Bahadori Jahromi, A., and Kadkhodamoradi, K. (2025). Raisi's Narration: A Reflection on Martyr Raisi's Thoughts on Governance. Tehran: Vazheh Pardaz Andisheh. [In Persian]
- Barati, A. (2019). Good governance and the fight against economic corruption. Tehran: Majd. [In Persian]
- Bashirieh, H. (2022). Reason in Politics. Tehran: Negah Moaser. [In Persian]
- Boostani, M. (2023). Rationality and Democracy in the Thought of Kant and Habermas. Tehran: Ghaseedeh Sara. [In Persian]
- Esmaili, M. M., and Abbasi Firouzjah, M. (2017). The Rationality of the Islamic Revolution from the Perspective of Ayatollah Khamenei. *State Studies of Contemporary Iran*, 2(2), 53-70. [In Persian]
- Farahmandnia, A., Bayati, P., & Khademi Noushabadi, S. M. (2024). Popularization of government functions with emphasis on the intellectual system of the Supreme Leader. *State Studies of Contemporary Iran*, 10(2), 11-36. [In Persian]
- Griffin, K. (2018). Alternative Strategies for Economic Development. Translated by Hossein Raghfar, Tehran: Nei. [In Persian]
- Habermas, J. (2023). Structural Transformation of the Public Sphere. Translated by Jamal Mohammadi, Tehran: Afkar. [In Persian]
- Habermas, Jürgen. (2021). Theory of Communicative Action. Translated by Kamal Pooladi, Tehran: Markaz. [In Persian]
- Habermas, J., and Rorty, R. (2020). Thought. Translated by: Omid Reza Janbaz. Tehran: Shabkhiz. [In Persian]

- Habermas, J. (2017). *Globalization and the Future of Democracy*. Translated by Kamal Polladi, Tehran: Markaz. [In Persian]
- Hall, S. (2021). *Government, Corruption, and Social Opportunity*. Translated by Hossein Raghfar, Tehran: Naghsh o Negar. [In Persian]
- Honarmand, A., and Nasiri, A. (2023). *The First Six Months: A Review of the Actions and Activities of Dr. Seyyed Ebrahim Raisi, President of the Islamic Republic of Iran*. Tehran: Jomhoor Iran. [In Persian]
- Hoseini, A., Refienezhad, Z., & Darvishi, M. (2023). *Acculturation in the Context of Rationality for Achieving Peaceful Coexistence (with Habermas's Communicative Rationality Approach)*. *Society Culture Media*, 12(48), 85-103. [In Persian]
- Karimi, M. (2024). *Martyr President*. Tehran: Kermanshah. [In Persian]
- KhanMohammadi, K. (2020). *Quran and Communicative Rationality*. Tehran: Ney. [In Persian]
- Lakzaei, J., Pourezat, A. A., and Memarzadeh Tehran, G. (2023). *Visualizing transcendental governance in light of the thoughts and considerations of martyred commanders and agents*. *Iranian Public Administration Studies*, 6(4), 83-110. [In Persian]
- Lotfizadeh, A., Norowzi, R., and Mohammadi Chaboki, R. (2023). *An analysis of obstacles to rational education based on Habermas' theory of communicative action*. *Journal of Research on the Fundamentals of Education*, 13(1), 1-23. [In Persian]
- Moghaddari, M. (2021). *Good Governance and Development*. Tehran: Negah Moasar. [In Persian]
- Nabizadeh, M. (2024). *Indicators of religious and revolutionary identity in education and political socialization of Iran*. *State Studies of Contemporary Iran*, 9(4), 121-146. [In Persian]
- Nafziger, E. W. (2024). *Economic Development*. Translated by Mohammadreza Monzajeb, Tehran: Asim. [In Persian]
- Karimi, M. (2024). *Martyr President*. Tehran: Kermanshah. [In Persian]
- Rezaei, A. (2024). *End of mission*. Tehran: Nashr Maaref [In Persian]
- Rezaeinasab, M. (2024). *Martyr of Service: A Review of the Personality and Management Characteristics of Martyr Ayatollah Seyyed Ebrahim Raisi*. Tehran: Miras Farhikhtegan [In Persian]
- Roodgar, M.J. (2024). *Martyr's social conduct*. Tehran: Rah Neshan [In Persian]
- Satari, S. (2022). *New Discourses in Political Sociology*. Tehran: University of Tehran. [In Persian]
- Savari, A., Rahmatifar, S., & Zarneshan, S. (2021). *Comparing the components of democracy with indicators of good governance in the light of international law*. *Theoretical Politics Research*, 8(30), 57-74. [In Persian]
- Varzandeh, M. (2024). *Serving the People from the Perspective of a Martyr of Service: Instructions and Recommendations of Martyr Ayatollah Dr. Seyyed Ebrahim Raisi for Officials and Managers of the Country, June 2024*. Tehran: Farhangestan Adab [In Persian]
- Vosooghirad, S., and Harati, A. (2024). *Year of Service 3: A Review of the Actions and Activities of Dr. Seyyed Ebrahim Raisi, President of the Islamic Republic of Iran, in the Third Year*. Tehran: Jomhoor Iran. [In Persian]

